

Sexualita a homosexualita v biblické perspektivě

Soudobá západní kultura je ve velké míře orientována či dezorientována dominantními důrazy na sexualitu. Reklama a masmédiá nás neustále bombardují sexuálním poselstvím a označují sexualitu za klíč k osobnímu štěstí a úspěchu. Tradiční křesťanská sexuální etika, která téměř dva tisíce let vytvářela v západní kultuře morální kodex pro sexualitu v kontextu manželství, je radikálně zpochybněna. Sexuální revoluce v druhé polovině dvacátého století označila sexualitu za výlučně soukromou záležitost, odstranila všechny sexuální zábrany a vyhlásila éru svobody požitku ze sexu. V této situaci musí křesťané nově promýšlet a formulovat biblicky orientovanou sexuální etiku a stát se modelem společenství mužů a žen, kteří žijí také ve svých sexuálních dimenzích v odpovědném vztahu k druhým lidem a Bohu.

1/ **Člověk byl Bohem stvořen jako sexuální bytost, muž či žena**

Bůh stvořil člověka, aby byl jeho obrazem, stvořil ho, aby byl obrazem Božím, jako muže a ženu je stvořil“ (Gn 1,27).

Lidská sexualita je spojena s fyzickým sexem a našimi rozmnožovacími schopnostmi. Schopnost plazení a množení je důsledkem existence člověka jako muže a ženy. První Boží příkaz daný člověku ještě před pádem zní: *"Plod'te a množte se a naplňte zemi“ (Gn 1,28).* Rozmnožování skrze sex spojuje člověka se světem zvířat. Současně však rozmnožovací funkce se stala nástrojem, který spojil první lidský pár s přicházejícím Mesiášem (Gn 3,15-16).

Lidská sexualita má individuální a sociální dimenzi.

a/ **Individuální dimenze lidské sexuality.**

Již při početí je dáno pohlaví a po celý život jsme sexuálně orientováni. Sexualita zahrnuje všechny aspekty lidské osoby. Nemůžeme žít jen obecně jako lidé, ale vždy jako muž či žena. Naše sexualita je mocným, hlubokým a tajemným aspektem našeho bytí a proniká všechny naše vztahy. Toto pojetí sexuality zastává jak vatikánské Prohlášení o sexuální etice¹ tak stanovisko přijaté 10. Generální konvencí Americké luterské církve.²

Sexualita je dimenzí naší existence jako osob žijících v těle. Na rozdíl od řecké antropologie, která byla dualistická (člověk je „tělo“ a „duše“) je biblická antropologie holistická či unitární (člověk je oduševnělá či Duchem Božím oživená tělesná bytost - Gn 2,7). Nejen biblické učení o stvoření, ale také učení o vzkříšení prohlašuje, že tělo je podstatné pro lidskou osobnost. I na věčnosti budou lidé existovat jako tělesné osoby. V eschatologickém společenství na věčnosti nebude již praktikováno manželství (Mt 22,30), ale identita určovaná sexualitou nebude zrušena ani na věčnosti. Sexualita je konstitutivní částí lidské reality jako tělesné existence.

Někteří psychologové rozlišují mezi „genitální“ sexualitou (týká se fyziologických a biologických dimenzí) a „emoční“ sexualitou (zahrnuje emoční a psychologické dimenze). Sociální vědy naznačují, že muži a ženy vidí svět odlišně. Mají různé způsoby orientace.³

Sekulární antropologie má tendenci vidět sexualitu ne jako podstatný aspekt naší bytosti, ale jako svobodnou aktivitu našeho Já. Obdobně jako gnostici novozákonní éry rozlišují sekulární lidé mezi tím, „kdo jsem“ a „co dělám“. Člověk je primárně a podstatně duše a pouze sekundárně a vnějšně tělo. Svou osobnost vytvářím tím, co dělám. Sexuální akt je viděn jako nástroj svobodně volícího vlastního Já, které samo sebe tvoří tím, co činí. V biblickém chápání jsme však stvořené tělesné a tedy sexuální bytosti, které žijí svůj život v odpovědnosti před Bohem. „*Či snad nevíte, že*

1, „Sex je viděn jako síla, která proniká, ovlivňuje a dotýká se každého činu osobního bytí v každý okamžik existence. Nepůsobí v jedné omezené oblasti života, ale spíše je v jádru a centru naší souhrnné životní odpovědi.“ Kosnik, Anthony. et.al., *Human Sexuality: New Directions in American Catholic Thought*. Paulist, New York, 1977, s. 81.

2, „Lidská sexualita zahrnuje vše, co jsme jako lidské bytosti. Sexualita je přinejmenším biologická, psychologická, kulturní, sociální a duchovní. Je právě tak věcí myslí i těla, společenství jako osoby. Být osobou znamená být sexuální bytostí.“ *Human Sexuality and Sexual Behavior*, stanovisko přijaté Desátým Generální Konvencí Americké luterské církve.

3Udry, J.Richard. *The Social Context of Marriage.*, J. B. Lippincott, Philadelphia, 1966. Studie z roku 1963 ukazuje, že odlišné způsoby orientace jsou přítomny též mezi dětmi. Děvčata řadí pořádek předmětů podle „funkčního“ seskupení, zatímco chlapci mají tendenci k „analytickému“ seskupení.

vaše tělo je chrámem Ducha svatého, který ve vás přebývá a jež máte od Boha? Nepatříte sami sobě! Bylo za vás zapláceno výkupné. Proto svým tělem oslavujte Boha“ (1K 6,19 -20).

b/ Sociální dimenze lidské sexuality.

Nejsme sexuálními bytosti ve vzájemné izolaci, ale jsme úzce spojeni jako sociální bytosti. Sexualita je důležitá pro soudržnost společnosti. Sexualita tvoří základní hnací sílu k dynamice spojování. Bible zdůrazňuje především dynamiku spojování v rodině a společenství Božího lidu (církvi). Podle biblického příběhu o stvoření člověka se Adam dokonce i před Bohem cítil osamělý. Vhodným lékem pro jeho situaci bylo vytvoření ženského protějšku. „*Není dobré, aby člověk byl sám. Učiním mu pomoc jemu rovnou*“ (Gn 2,18). Hebrejský výraz עֵצָר „pomoc“ není správně interpretovat v tom smyslu, že žena má muži sloužit či posluhovat, ale výraz hovoří o tom, kdo zachraňuje či vysvobozuje. Výraz jinak v Bibli je výpovědí pouze o Bohu ve vztahu k Izraeli (Dt 33,7; Ž 32,20; 115,9). Bůh stvořil muži ženu, která je vhodným partnerem pro spojování, ne pouze sexuálně, ale ve všech dimenzích existence a ten jí radostně přijímá jako sobě rovnou: „*Toto je kost z méh kostí a tělo z mého těla!*“ (Gn 2,23).

Člověk jako individuum je neúplný. Zdrojem této neúplnosti je potřeba společenství s Bohem a lidmi. Stvoření člověka k Božímu obrazu znamená stvoření pro vztah s Bohem. Touha po společenství s Bohem dává vznik náboženské dimenzi života. Augustin tuto hlubokou pravdu vyjádřil prostým svědectvím. „Bože, stvořil si nás pro sebe a nepokojné je srdce člověka, pokud nespočine v Bohu“. Pietismus a soudobý evangelikalismus položil důraz na duchovní znovuzrození jako hluboké prožívání intimního společenství s Bohem a se znovuzrozenými lidmi ve společenství církve.

Ve SZ bylo společenství s lidmi primárně vazbou s bezprostřední rodinou, kmenem. V NZ již primárním společenstvím není fyzická rodina, ale společenství Krista, vazba na Krista a jeho učedníky.

Naše sexualita je podstatným rysem každé lidské osoby má též teologický výraz, protože odráží božskou realitu. Člověk byl stvořen jako muž a žena k Božímu obrazu (Gn 1,26-27). Bůh není nesexuální, ale zahrnuje to, co pro nás jsou sexuální rozdíly mezi mužem a ženou. Pluralita lidských pohlaví je výslovně spojena s pluralitou, kterou nacházíme v božském sebezjevení. „*Učiňme člověka, aby byl naším obrazem podle naší podoby. Ať lidé panují nad mořskými rybami a nad nebeským ptactvem, nad zvířaty a nad celou zemí i nad každým plazem plazícím se po zemi. Bůh stvořil člověka, aby byl jeho obrazem, stvořil ho, aby byl obrazem Božím, jako muže a ženu je stvořil*“ (Gn 1,26-27). Bůh je božské společenství. Když Bible mluví o Bohu, převažují odkazy vztažené k maskulinitě (Pán, Král, Otec, manžel Izraele), ale nacházíme zde i femininní rysy, matka (Iz 6,13), orlice (Dt 32,11). Ježíš se přirovnává ke kvočně (Mt 23,37). Dynamika společenství je viditelná též v novozákonní eklesiologii. Také pro dokonané Boží království se používá obraz společenství Boha s lidmi. „*Hle, příbytek Boží uprostřed lidí, Bůh bude přebývat mezi nimi a oni budou jeho lid; on sám, jejich Bůh, bude s nimi*“ (Zj 21,3).

2/ Manželství jako výraz lidské sexuality

Podle plánu Stvořitele je manželství Bohem daným darem a posláním celoživotního smluvního spojení jednoho muže a jedné ženy vytvářející jednotu ve vzájemné oddanosti lásky. „*Proto opustí muž otce i matku a připojí se ke své manželce, a budou ti dva jedno tělo; takže již nejsou dva, ale jeden. A proto co Bůh spojil, člověk nerozlučí!*“ (Mt 19,5-6) Toto radikální Ježíšovo učení tvoří srdce biblického pochopení manželství a jako takové tvoří paradigma platné pro všechny doby a kultury. U starozákonních proroků je manželství metaforou smluvní věrnosti Hospodina k jeho lidu (Oz 2,21-25; Jr 3,6.8.14). V Novém zákoně je vztah manžela k manželce metaforou vztahu Krista k církvi (Ef 5,31-32; Zj 21,2).

Manželství právoplatně vzniká vyhlášením manželské smlouvy v přítomnosti svědků. Svatební obřad je výrazem toho, že svatba není pouze soukromou smlouvou mezi dvěma lidmi, ale že má též sociální či veřejnou dimenzi. Svatební obřad s veřejným a právoplatným potvrzením vstupu do manželství působí ve společnosti jako sociální uznání tohoto stavu. Svatba je veřejnou událostí, kterou si dvojice může připomínat v dobrých i nesnadných obdobích svého společného života.

Sexuální akt je podle Pavla významný, protože je vyjádřením osobního sjednocení mezi dvěma partnery (1 K 6,12-20). Sexuální akt (koitus, soulož, kohabítace) získává svůj význam z kontextu

uvnitř manželství jako viditelné vyjádření smluvního sjednocujícího spojení manžela a manželku. Manželé tím potvrzují závazek, který si dali ve svatební den, že se vzájemně plně vydají partnerovi. Sexuální styk je aktem fyzické transparentnosti, protože jako nazí odkrývají nejprivátnější aspekty své fyzické bytosti, což symbolizuje hlubší transparentnost, k níž se zavázali. Jedná se o potvrzení výlučnosti, soukromí a psychologické intimnosti vzájemného vztahu manželů. Také humanistické vědy potvrzují, že sexuální akt není pouze funkcí těla a mnozí psychologové dnes tvrdí, že sex bez oddanosti je dehumanizující. Při „rekreačním“ sexu zachází člověk s druhým jako pouze s vhodným předmětem pro vlastní potěšení.

Sexuální akt uvnitř manželství je aktem jedinečného potěšení. Tento aspekt je posílen, když je spojen s láskou. O sexuálním potěšení se hovoří na řadě míst v Písmu, zvláště v mudroslovné literatuře. Zvláště Píseň písní je významná v tomto ohledu, protože se jedná o erotickou literaturu v nejlepší smyslu slova. Manželství jako smluvní spojení přivádí dohromady dva aspekty lásky, *agapé* a *eros*. Sexuální akt je vyjádřením touhy po druhém, fyzické přitažlivosti, kterou dvě osoby k sobě cítí (*eros*), jež je vpravdě naplněna pouze v naprostém vzájemném sebeodevzdání a bezpodmínečném vzájemném přijetí (*agapé*). Pohlavní styk je oslavou manželského spojení, je aktem radostného potěšení, v němž mají partneři v sobě zalíbení a ve svém vztahu lásky. „*Bud' požehnán tvůj zdroj, raduj se z ženy svého mládí, z milované laně, z líbezných srny; její prsy ať tě vždycky opojují, kochej se v jejím milování ustavičně*“ (Př 5,18-19).

Manželství jako hluboký přátelský vztah muže a ženy opatřuje správný kontext, kde se plně uplatňuje sexuální tělesná touha. „*Abyste se však uvarovali smilstva, ať každý má svou ženu a každá svého muže*“ (1K 7,2). „*Svobodným a vdovám pravím, že je pro ně lépe, když zůstanou tak jako já. Je-li jim zatěžko žít zdrženlivě, ať vstoupí v manželství, neboť je lepší žít v manželství než se trápit*“ (1K 7,8-9). Právě manželství je místem, kde chce Bůh žehnat tím, že je naplňován jeho příkaz daný již prvním lidem: „*Plodte a množte se a naplňte zemi*“ (Gn 1,28). Není pochyb o tom, že manželství je místem k plození a výchově dětí. Platnost tohoto pohledu je potvrzena i novodobými studii o důležitosti stabilního manželství pro zdravý vývoj dětí. Na rozdíl od římskokatolického pojetí však plození a výchovu dětí neoznačujeme za hlavní význam manželství.⁴ Protože sexuální styk neslouží pouze plození, ale je výrazem jednoty manželského spojení, protestantští teologové neodmítají používání antikoncepčních prostředků, které zabraňují početí.

Věrnost mezi manžely a stabilní manželské vztahy jsou klíčové nejen pro manželství, ale má svůj dopad i na společnost. Manželství se stává mikrokosmem větší společnosti, postojů a vztahů, které tam nacházíme. Děti se učí postojům věrnosti a vztahů mezi lidmi od svých rodičů. Manželská věrnost je klíčová pro zdravý dětský rozvoj. Má-li být důvěra mezi rodiči a dítětem, musí být důvěra mezi rodiči. Pohlavní styk má podle Písma své legitimní místo pouze v hranicích manželství, jinak se jedná o hřích cizoložství či smilství (Mt 5,27-30; 1 K 6,12-20). Cizoložství je aktem porušení manželského spojení, jehož se dopouští oba účastníci tohoto aktu. Oba účastníci vyjadřují svým jednáním to, že pohrdají manželským spojením.

Podle Starého i Nového zákona je rozvod v rozporu s Božím záměrem (Ma 2,16; Mk 10,2-12). Rozvod signalizuje, že manželské spojení bylo neopravitelně zničeno. Je vyhlášením selhání a hříchu nejen proti partnerovi, ale proti Bohu. Na základě Božího záměru nedotknutelnosti manželství však nesmíme zavádět nový legalismus. Neznamená to nutnost setrvat v manželství, které je fakticky zničeno, a to zvláště v tom případě, pokud by ohrožovalo jednoho z manželů či dětí, nebo způsobovalo velké utrpení. Někteří vykladači tvrdí, že Nový zákon připouští možnost rozvodu pouze v případě cizoložství a odchodu nevěřícího partnera (Mt 5,31; 19,1-9; 1 K 7,15), ale ne opětovné manželství. Jiní připouští možnost opětovného vstupu do manželství pro věrného partnera. Osobně se domnívám, že zvěstování evangelia zdůrazňuje Boží odpuštění hříchů a selhání, jichž se lidé v minulosti dopustili. Odpuštění a nový život je dosažitelný pro všechny, kteří činí pokání ze své minulosti a touží po novém počátku. Nemělo by docházet k trvalé diskriminaci rozvedených věřících, i když rozvod může vést k diskvalifikaci pro určité služby v církvi.

⁴ Podle encykliky *Donum vitae* z roku 1987 je hlavním významem sexuální aktivity a manželství plození dětí.

3/ Svobodný stav jako výraz lidské sexuality

Většina lidí žije v manželství, ale narůstající počet lidí žije mimo manželství. Stav svobodný v mladistvém věku není koncem sám v sobě, ale je většinou lidí vnímán jako předehra ke vstupu do manželství. I v dospělosti zůstávají muži a ženy ve svobodném stavu, ať si tento životní styl svobodně zvolili, nebo zatím neobjevili vhodného partnera pro manželství. Také po ukončení manželství z důvodu rozvodu či úmrtí partnera žijí mnozí mimo manželství.

Manželství a svobodný stav tvoří dvě rovnocenné a reciproční volby pro vyjádření naší identity jako sexuální bytosti. Jedno nemá být vyzdvíženo nad druhé ani jedno snižováno oproti druhému. Toto tvrzení však jde proti dosavadní praxi církve v jejích dějinách. Ve středověku byl v církvi celibát vyvyšován nad manželství a soudobé konzervativní církve často vyvyšují manželství nad svobodný stav.

Pohled na manželství a svobodný stav se od Starého zákona k Novému zákonu vyvíjí a tento vývoj formuje základnu pro vyváženost, která má charakterizovat naše pochopení těchto alternativních výrazů lidské sexuality v Božím programu. V Novém zákoně nacházíme tři mocné příklady svobodného stavu – Jan Křtitel, Ježíš a Pavel. Ježíšem začíná velká změna v roli svobodného stavu a jeho posuzování. Tento stav měl své místo v křesťanském společenství. Byl jedním z prostředků jak naplnit své poslání od Boha. Ježíš mluví o tom, že „někteří nežijí v manželství, protože se ho zřekli pro království nebeské“ (Mt 19,12). Pavel hovoří o tom, že svobodný stav za určitých okolností je případnější pro službu Bohu (1 K 7,32-35). Vdovám a svobodným doporučoval zvážit svobodný stav jako alternativu manželství či opětovného vstupu do manželství na základě pragmatického argumentu „vzhledem k tomu, co má přijít“ (1 K 7,26). Neprohlašoval však svobodný stav za vyšší stupeň spirituality. Hlavním argumentem pro obranu své preference svobodného stavu je to, že svobodný stav umožňuje větší flexibilita pro službu Pánu (1 K 7,32-35).

Velký počet lidí žijících ve svobodném stavu tvoří jádro misijní síly církve. Celibát je významný též v tom, že odráží jisté teologické pravdy o božské realitě. Tento životní kontext může být živým odrazem sebeobětování, které charakterizuje Boha našeho spasení a Kristovo sebeobětování. Křesťanská etika hájí postoj, že svobodný stav ve všech jeho formách má být charakterizován sexuální abstinencí. Pohlavní styk má své místo a pozitivní význam pouze v kontextu manželství. Pohlavní styk má své místo a pozitivní význam pouze v kontextu manželství. Sexuální styk není nejzákladnější lidskou potřebou, tou je hlad po úzkém osobním společenství. Abstinence neznamena eliminaci všech sexuálních projevů.

Také lidé ve svobodném stavu zůstávají sexuálními bytostmi. K emočním dimenzím sexuality patří ocenění krásy, kulturní, sociální či estetická aktivita. Nejde o pouhou sublimaci, jak tvrdí někteří kritici. Plné pochopení lidské sexuality musí zahrnovat její vztah k dimenzím života přesahujícím genitální sex. Nejdůležitějším aspektem je touha po spojování. Lidé ve svobodném stavu by neměli omezovat svá přátelství jen na osoby stejného pohlaví. Sexualita zahrnuje, že se stáváme zranitelní. Ve svobodném stavu je třeba hledat rovnováhu mezi hloubkou sexuálního projevu a rovinou zranitelnosti. Manželství, jak ho v tomto věku známe, není konečným lidským údělem. Svobodný stav je možné přijmout též jako dar od Boha (1 K 7,7). Ježíš zaslíbuj, že kdo se vzdá rodiny kvůli jeho jménu, „stokrát víc dostane a bude mít podíl na věčném životě“ (Mt 19,29). Bůh je suverénní nad tím, kdo se vdá a ožení a kdo ne. Zralé mužství a ženství není závislé na tom, zda někdo žije v manželství či nikoliv.

4/ Homosexualita v biblické perspektivě

Jestliže lidskou sexualitu zasadíme do širšího kontextu Božích záměrů při stvoření a v dějinách spásy, pak na základě svědectví Starého i Nového zákona existují jasné, silné a věrohodné doklady, že Bible jednoznačně definuje homosexuální pohlavní styk jako hřích. Pohlavní styk má své legitimní místo pouze v manželském spojení muže a ženy, v němž vrcholí vzájemná fyzická, mezipersonální a plodná sexuální komplementarita muže a ženy, kdy se muž a žena stávají jedním tělem (Gn 2,24).

a/ Starozákonní texty

V rámci Zákona svatosti (Lv 17-26) v širším kontextu zakázaných sexuálních vztahů se objevují dvě příkázání, která se týkají homosexuálního pohlavního styku.

„Nebudeš obcovat s mužem jako s ženou. Je to ohavnost“ (Lv 18,22).

„Kdyby muž spal s mužem jako s ženou, oba se dopustili ohavnosti; musejí zemřít, jejich krev padni na ně“ (Lv 20,13).

První zákaz je formulován jako apodiktický výrok tj. jako absolutní zákaz, který nepřipouští, aby k takovým činům v Izraeli docházelo. Jednotlivý přestupník musel být oddělen od společenství Božího lidu, protože jinak by Izrael byl vyvržen ze zaslíbené země.⁵ Druhý zákaz je formulován v žánru kasuistického práva, kdy se vyjmenovávají jednotlivé případy přestupků (kauzy) a příslušné tresty za tyto přestupky v rámci soudní praxe. Legislativa v Izraeli je v těchto případech na rozdíl od starověkého Blízkého Východu jednoznačná a přísnější a požaduje trest smrti.⁶ Homosexuální pohlavní styk je označen za *הוֹשֵׁבָה* „ohavnost“⁷, čímž je vyjádřeno něco Bohu odporného, zcela odpuzujícího, co není možné v žádném případě ve společenství Božího lidu připustit či tolerovat.

V deuteronomistickém díle nacházíme texty, které mnozí vykladači vykládají jako doklad homosexuální kultické prostituce v Izraeli v době rozděleného království.⁸

„Žádná z izraelských dcer se nezasvětili smilstvu; ani žádný z izraelských synů se nezasvětili smilstvu. Nepřineseš nevěstčí mzdu ani psovskou odměnu do domu Hospodina, svého Boha, ať jde o jakýkoli slib, neboť obojí je Hospodinu, tvému Bohu, ohavností“ (Dt 23,18-19).

Výraz *קדשה* zřejmě znamená „muž zasvěcený božstvu“ a jeho ženským protějškem je *קדשה* „žena zasvěcená božstvu“. Tito „zasvěcenci“ se podíleli na sakrální prostituci, protože jsou vzápětí identifikováni jako *פְּלִיט* „pes“ (mužský prostitut)⁹ a *זונה* „prostitutka“.¹⁰ Tato kultická prostituce je v deuteronomistickém zákoníku přísně zakázána. Joziášova reforma, která následovala bezprostředně po objevení „knihy zákona“ (badatelé ji ztotožňují s deuteronomistickým zákoníkem), se z touto praxí v Jeruzalémě snaží vypořádat. Král Joziáš „zbořil domečky zasvěcenců bohyně lásky, které byly v prostoru Hospodinova domu, v nichž ženy tkaly stany pro Ašéru“ (2 Kr 23,7).

Také několik biblických příběhů může být považováno za doklady toho, že homosexuální styk byl v Izraeli považován za závažný hřích. V příběhu o Sodomě a Gomoře (Gn 19,4-11), který má charakterizovat hloubku zkaženosti jejich obyvatel, je pokus o homosexuální znásilnění mužských hostů líčen jako mimořádně ohavný příklad lidské zkaženosti, jež si zasluhuje Boží totální zničení. Řadu paralel s tímto příběhem má též příběh o hanebném činu Gibejců (Sd 19,22-25), kteří chtěli

⁵ „Každý, kdo se dopustí kterékoli z těchto ohavností, bude vyobcován ze společenství svého lidu“ (Lv 18,29).

„Nebo i vás země vyvrhne, kdybyste ji znečistili, jako vyvrhla pronárod, který byl před vámi“ (Lv 18,28).

⁶ Homosexualita byla praktikována již ve starověkém Orientu, ale její hodnocení není jednoznačné. V babylónských magických textech Šumma alu (před 7. stoletím př. Kr.) je považována za sociálně přijatelnou či tolerovanou. „Jestliže muž souloží se sobě rovným zezadu, stává se vůdcem mezi svými druhy a bratry.“ „Jestliže muž souloží s mužským kultickým prostitutem (assinnu), těžký osud (problém) jej opustí.“ (Citováno podle Nissinen, Homoeroticism, s. 27). Ve starověkém Egyptě nenacházíme doklad homosexuální kultické prostituce, nacházíme však pozitivní metaforické používání homosexuálních obrazů ve vztahu k bohům na nápisech na rakvích. Zmínky o homosexuálním jednání se však objevují též v Knize mrtvých v katalozích negativního vyznávání hříchů. Ve sbírce asyrských zákonů z druhé poloviny druhého tisíciletí př. Kr. však v 19. zákoně je stanoven trest pro člověka, který by nemohl dokázat, že s ním muži jeho sociálního postavení měli pohlavní styk jako dominantní (pronikající) partneři. Dostane 50 ran holí a bude vykastrován. Zákon 20 stanoví, že homosexuální znásilnění je potrestáno znásilněním viníka a jeho vykastrováním (Podle Marth Roth, Law Collections from Mesopotamia and Asia Minor. Scholar Press, Atlanta, 1995, s. 181).

⁷ V závěrečném shrnutí v Lv 18,24-30 jsou zakázané praktiky označeny v množném čísle jako „ohavnosti“, ale výraz v jednotném čísle je aplikován specificky pouze na homosexuální pohlavní styk. Na jiných místech Starého zákona výraz nejčastěji zahrnuje uctívání cizích božstev.

⁸ Dt 23,18-19; 1 Kr 14,24;15,12; 22,46;2 Kr 23,7. Obdobně též Jb 36,14.

⁹ Někteří vykladači je identifikují jako muže, kteří se podobali ženám (zasvěcenci bohyně lásky- 2 Kr 23,7), podstoupili kastraci a za poplatek dovolovali být análně pronikáni jinými muži. Někteří vykladači se domnívají, že výraz „psi“ ve Zj 22,15 míní mužskou chrámovou prostituci nebo je širším označením každého, kdo provádí homosexuální praktiky.

¹⁰ Jiní badatelé naopak tvrdí, že homosexuální prostitutí jsou součástí deuteronomní fikce a nikdy v Izraeli neexistovali.

obdobně jako sodomští mít homosexuální pohlavní styk s mužem, který se uchýlil jako host do jednoho domu v jejich městě. Tento záměr je dvakrát označen jako הַנְּבִיט „hanebnost“ (Sd 19,23-24), čímž je vyjádřen odpor k mužskému pronikání muže. Homosexuální znásilnění není jen útokem proti jednotlivci, ale ohrožuje koncept rodiny. Znásilnění ženiny bylo považováno za méně „hanebné“ než homosexuální útok.

Někteří vykladači chápou Chámův čin vůči Noé jako homosexuální znásilnění otce¹¹ za účelem uzurpování autoritu svého otce a tím vysvětlují přísnost zlořečení Chámova syna Kennána (Gn 9,20-27), jehož potomci byli pro podobné ohavnosti „vyvrženi“ ze země (Lv 18,24-30; 20,22-26). Postup Šema a Jafeta, kteří šli pozpátku, „aby nahotu svého otce nespatriili“ (Gn 9,23) však svědčí spíše o tom, že v případě Cháma se jednalo o to, že „spatřil svého otce obnaženého“ (Gn 9,22) a oznámením této skutečnosti svým bratřím snížil otcovu autoritu.

Starozákonní texty týkající se tématu homosexuálního pohlavního styku jsou dostatečné k tomu, abychom mohli hovořit o jednoznačném zákazu homosexuálního styku ve starozákonním kánonu. Lv 18,22 a 20,13 představují takovou míru odporu proti homosexuálnímu pohlavnímu styku, jaký ve starověkém Blízkém Východě neměl obdobu. Hlavním důvodem je zřejmě to, že je v tomto případě hrubým způsobem porušován Boží stvořitelství záměr komplementarity muže a ženy jako sexuálních bytostí.

b/ Novozákonní texty

Novozákonní texty o homosexuálním styku jsou přesvědčivým dokladem toho, že starozákonní zákazy tohoto chování nepatří pouze do rituálních předpisů týkajících se kultické čistoty vyžadované specificky od Izraele, ale že si zachovávají platnost i pro křesťany dnes.

Klíčovým textem pro křesťanskou etiku v této otázce je Ř 1,18-32, kde je zákaz mužského i ženského homosexuálního chování zasazen do širšího teologického kontextu. Pavel v tomto oddíle popisuje zjevení Božího spravedlivého hněvu vůči každé lidské vzpouře proti Stvořiteli, kdy je zaměněna Boží pravda za lež a lidé uctívají tvorstvo místo Stvořitele. Boží hněv vůči padlým lidským tvorům se projevuje v tom, že je nechává na pospas jejich hanebným vášním, aby zneuctívali svá vlastní těla. Jako typickou ilustraci zvrácené mysli, která vede k tomu, co se nesluší, uvádí Pavel homosexuální chování.

„Proto je Bůh vydal v moc hanebných vášní. Jejich ženy zaměnily přirozený styk za nepřirozený a stejně i muži zanechali přirozeného styku s ženami a vzplanuli žádostí jeden k druhému, muži s muži provádějí hanebnosti a tak sami na sobě dostávají zaslouženou odplatu za svou scestnost“ (Ř 1,26-27).

Modlářské záměna uctívání stvoření na místo Stvořitele, záměna lži za pravdu (Ř 1,23.25) vede v etické oblasti k záměně přirozeného heterosexuálního styku za nepřirozený homosexuální styk žen a mužů.¹² Pavlem použitý výraz φύσις přirozenost je řeckým a typickým stoickým výrazem, kdy žít $\kappa\alpha\tau\alpha$ φύσιν „podle přirozenosti“ znamená správný morální čin, protože to znamená žít v harmonii s přirozeným pořádkem a jeho božskou racionalitou. Helénističtí židovští spisovatelé často označují homosexuální praxi jako počínání $\pi\alpha\rho\acute{\alpha}$ φύσιν „proti přirozenosti“.¹³ Židovská negativní reakce byla počínaje Starým zákonem konzistentní a homosexuální chování bylo považováno za typickou pohanskou mravní zvrácenost. Pavel sdílí tento názor a tvrdí, že i pohané, kteří neznají Zákon a tedy ani ustanovení v knize Leviticus 18 a 20, mají možnost instinktivně rozpoznat „nepřirozenost“

¹¹ Výrazy „odkrýt“ a „vidět nahotu“ jsou spojeny s podobnými výrazy označující sexuální spojení. Výraz „odkrýt nahotu někomu“ je spojen s označením incestu (Lv 18,6-18; 20,11.17-21). Stejný výraz je používán jinde o prostituci či znásilnění (Ez 22,10) V Lv 20,17 je výraz „vidět jeho nahotu“ použit k popsání incestu mezi sourozenci.

¹² Na místo neutrálního výrazu pro sexuální styk ($\chi\rho\eta\sigma\iota\varsigma$) je použito výrazu $\acute{\alpha}\sigma\chi\eta\mu\omicron\sigma\acute{\upsilon}\nu\eta$ „hanebnost či ohavnost“.

¹³ „Zákon neuznává žádná sexuální spojení kromě přirozeného ($\kappa\alpha\tau\alpha$ φύσιν) spojení muže a ženy a to pouze pro rození dětí. Hnusí si pohlavní styk mužů s muži a trestá všechny smrtí všechny, kdo konají takovou věc.“ (Josephus). „Antipatie vůči homosexualitě zůstává konsistentním a specifickým rysem židovského chápání toho, co zahrnuje a žádá stvoření člověka. Je považováno za samozřejmé, že homosexualita je příkladem modloslužby. Spojení mezi pádem člověka (Gn 3) a sexuální perverzí je také typicky židovská.“ (Dunn, James, D. G. Word Biblical Commentary, Romans 1-8, Word Books, Dallas, 1988, s. 65-66). Naopak v řecko-římském světě byla homosexualita běžná a někdy i vysoce oceňovaná, jak je zřejmé z Platonova spisu Symposium a Plutarchova Lycurgus.

homosexuálního pohlavního styku na základě vizuálního vnímání mužské a ženské tělesné komplementarity (sounáležitosti jejich sexuálních orgánů). Homosexuální pohlavní styk tak reprezentuje jeden z nejjasnějších příkladů popírání přirozeného zjevení, když se nedbá na viditelné anatomické rozdíly pohlaví a jejich funkcí a je významnou ilustrací toho, že zvrácená mysl vede k nepatřičnému jednání a také ke schvalování takového jednání (Ř 1,28.32). Pavel provádí v tomto oddíle typickou helénisticko-židovskou kritiku hříchů pohanů a homosexuální chování mu slouží jako přesvědčivá ilustrace vzpoury proti Božím stvořitelským záměrům.

Homosexuální pohlavní styk je zmíněn též v tzv. „katalogích neřestí“ v 1 K 6,9 a 1 Tm 1,10.

„Což nevíte, že nespravedliví nebudou mít účast v Božím království? Nemylte se: Ani smilníci, ani modláři, ani cizoložníci, ani nemravní, ani zvrácení, ani zloději, ani lakomci, opilci, utrhači, lupiči nebudou mít účast v Božím království. A to jste někteří byli. Dali jste se však obmýt, byli jste posvěceni, byli jste ospravedlněni ve jménu Pána Ježíše Krista a Duchem našeho Boha“ (1K 6,9-11).

„Víme, že zákon je dobrý, když ho někdo užívá správně a je si vědom, že zákon není určen pro spravedlivého, nýbrž pro lidi zlé a neposlušné, bezbožné a hříšnické, pro lidi bohaprázdné a světské, pro ty, kdo vztáhnou ruku proti otci a matce, pro vrahy, smilníky, zvrhlíky, únosce, lháře, křivopřísežníky, a co se ještě přiči zdravému učení“ (1Tm 1,8-10)

Výraz μαλακοὶ „nemravní“ (EP v 1 K 6,9) v doslovném významu „měkkí“ označuje muže, kteří zaujímají ženskou roli v sexu¹⁴ a přitom nemusí jít pouze o mužské prostitutky. Rozhodující je, že hrají ženskou roli v sexuálním styku s jinými muži a často se ženám chtějí podobat i zjevem.¹⁵

Výraz ἀρσενοκοῖται „zvrácení či zvrhlíci“ (EP v 1 K 6,9 a 1 Tm 1,10) v doslovném významu znamená „muži spící či ležící s muži“. Výraz „homosexuál“ (KMS, NBK) není vhodný, protože nejde o sexuální orientaci, ale o mužskou homosexuální aktivitu. Zřejmě byl výraz vytvořen helénistickými Židy složením dvou řeckých slov, které se objevují v septuagintním znění v Lv 20,13, καὶ ὅς ἂν κοιμηθῆ μετὰ ἄρσεως κοίτην γυναικός, a v Lv 18,22 καὶ μετὰ ἄρσεως οὐ κοιμηθήσῃ κοίτην γυναικός. Obdobně rabíni používali pro homosexuální pohlavní styk výraz *miškab zakur* „ležet s mužem“, který je odvozen ze stejných starozákonních oddílů.¹⁶ B Sanh. 54a přímo cituje Lv 20,13 a poznamenává, že muž ležící s mužem (aktivní partner) není nezletilým, ale muž, s kterým leží (pasivní partner) může být „dospělým či nezletilým“. V pohledu rabínů *miškab zakur* „ležet s mužem“ nebylo omezeno na pederastii. Výraz ἀρσενοκοῖται je zřetelně inkluзивní a zahrnuje všechny muže, kteří hrají aktivní roli v homosexuálním styku. Pokud by mýnil pouze pederastii, mohlo být použito přímo tohoto pojmu. Také odmítání homosexuálního styku Filónem a Josephem posiluje inkluзивní význam Pavlových výrazů.¹⁷ Pavlovo použití tohoto výrazu předpokládá a potvrzuje starozákonní odsouzení homosexuálního chování v Leviticus.

Všechny tři novozákonní texty, které se přímo týkají homosexuálního styku, jednoznačně odmítají takové jednání pro věřící i nevěřící. Takové jednání se protíví zdravému biblickému vyučování (1 Tm 1,10) a vylučuje z dědictví Božího království (1 K 6,9-10). Pavel a ostatní Židé odvodili svůj negativní postoj k homosexuálnímu styku předně z příběhů o stvoření v Gn 1 a 2 a z výslovných zákazů z knihy Leviticus. Homosexuální styk je případem hříšného jednání na horizontální rovině mezilidských vztahů.

c/ Aplikace biblického postoje k homosexuálnímu jednání v dnešní době

Z uvedeného stručného výkladu o homosexualitě v biblické perspektivě¹⁸ je zřejmé, že biblické svědectví jednoznačně odmítá homosexuální jednání, protože je porušením genderové existence muže a ženy zřízené Bohem při stvoření. Jedná se obdobně jako v případě smilstva, incestu či zoofilie

¹⁴ Furnish, *Moral Teaching of Paul*, s.70; Brooten, *Love Between Women*, s.260.

¹⁵ Filón, *Spec. Laws* 3, 37-42.

16b.Sanh. 54a; b Šabb. 17,b; Sukkah 29a; y.Ber.9.50.13c

17, „Zákon uznává pouze sexuální styk, který je podle přirozenosti, ten, který je s ženou a pro rozmnožení dětí. Ale hnusí si pohlavní styk mužů s muži“ Josephus, *Ag. apod.* 2,199). Pro Filóna je homosexuální pohlavní styk nepřijatelný ne protože neslouží k rozmnožování, ale protože je inherentní deformací mužské sexuality, protože muž nahrazuje ženu při sexuálním styku.

¹⁸ Nejdůkladnější a nejrozsáhlejší studii, z níž jsme v této studii především čerpali a která dochází ke stejným závěrům, je kniha Roberta A. J. Gagnona – *The Bible and Homosexual Practice*. Abingdon Press, Nashville, 2001.

o absolutní zákaz této praxe, která vylučuje ze společenství Božího lidu a zbavuje podílu na dědictví Božího království.

I tehdy, pokud by homosexuální orientace tj. sexuální orientace na osoby stejného pohlaví byla prokázána jako „geneticky podmíněný“ sklon určitého procenta v dané společnosti, neznamena to nutnost přijetí homosexuálního jednání. Naše sklony nejsou jistými rádci pro správné jednání, protože mají podíl na naší porušenosti po Pádu. Homosexuální orientace, pokud se neprojevuje v činech a chování, nemá být sama o sobě odsuzována, ale neodpovídá Božímu ideálu a záměru pro člověka. Boží vůlí je, abychom milovali Boha a svého bližního a tedy i homosexuálního bližního. To však neznamena schvalovat homosexuální chování. Příběh o stvoření v Gen 1 a 2, právě tak jako všechny ostatní biblické texty týkající se sexuality jasně ukazují, že sexuální pohlavní styk má své legitimní místo pouze ve spojení muže a ženy v manželství. Křesťan věří v Boží odpouštějící a vykupující přítomnost, která má moc proměňovat všechny dimenze lidské existence včetně naší sexuality. Konečné vykoupení naší hříchem porušené tělesné existence očekáváme v eschatologické budoucnosti při konečné proměně našich těl při vzkříšení.

Mgr. Karel Taschner, Th.D.

Referát byl vypracován pro setkání Sdružení evangelikálních teologů (SET) dne 29. 5. 2006 a uveřejněn v Theologia vitae, číslo 1, str. 93-106.